

Пред нама су парламентарни и локални избори.

Наравно, парламентарни су најважнији тренутак у животу сваке парламентарне демократије, а локални су кључни за нормалан и одржив живот локалних заједница. Нажалост, предстојећи избори ће се одржати у политичкој ситуацији која је и пре пандемије била лоша, а сада је још гора: приступ 'ко није с нама тај је против нас' заоштрава се у 'ко није с нама тај је издајник'. Веома мало реалних планова где ћемо бити за шест месеци, годину или две након пандемије, како ће се повратити поверење у веома слабе институције, како ћемо се суочити с глобалном рецесијом, које су наше компаративне предности и како ојачати, на пример, сарадњу с нашим изузетним стручњацима из дијаспоре у свим областима, а првенствено оним који могу да нам помогну да се што боље припремимо за наговештени други талас ковида 19? То су, ургентна питања, првенствено, за власт али и за опозицију. Наравно, уз нове остају и стари проблеми: сарадња у нашем региону, укључив однос Србије и Косова, када нам је та сарадња важнија него икада? И то од економије до борбе против епидемија. Како не само наставити, већ убрзати и учинити далеко квалитетнијим наш свакодневни живот и извеснијом нашу европску перспективу – истиче у разговору за Данас Соња Лихт, председница Београдског фонда за политичку изузетност (БФПЕ).

Како указује, бојкот је легитимно „очајничко средство борбе, онда када је опозиција натерана у веома неравноправан положај, али остаје питање шта после избора и како избећи најгори облик политике а то је насиље на улицама“.

*** БФПЕ је међу организацијама који траже да Влада Србије отвори друштвени дијалог о стању демократије у нашој земљи. Шта се десило са демократијом и владавином права у Србији?**

– Да одмах нагласим да прво, нема једном заувек сигурне демократије јер се сва друштва суочавају с насртајима оних који је угрожавају, зато се, и у много развијенијим демократијама од наше, она мора бранити и градити; друго, од античког доба до данас безброј пута је поновљено да ни демократија није савршена, само ништа боље од ње није измишљено; треће, без отворене, слободне дебате о свим значајним питањима у друштву, без стриктне поделе власти на законодавну, судску и извршну поткопавају се сами темељи модерне демократије. Више пута сам предлагала да се на почетку сваког новог сазива Народне скупштине подели посланицима Монтескјеов „Дух закона“, бар у скраћеној верзији. Код нас, нажалост, нема правих дебата ни дијалога, не разуме се нити практикује нужност поделе власти, институције се не поштују нити чувају. Налажење ‘рупе у закону’ се често сматра пожељном вештином, а неправда нас боли само ако смо јој ми мета.

*** Србија је по Фридом хаусу пала у „хибридне режиме“, и уместо да озбиљно схвати ове налазе, Влада Србије је овој организацији послала своју анализу њиховог извештаја. Како видите тај потез?**

– Немам ништа против да Влада, као и други заинтересовани, аргументовано коментарише овај и друге извештаје међународних организација. Проблем видим када се критике и извештаји домаћих НВО, истраживачких па и независних институција игноришу, или још горе – озбиљне, засноване критике схватају као непријатељски чин. Таква реакција онемогућује и обесмишљава дијалог, слаби друштвену кохезију. Уколико би се критика домаћих актера схватала озбиљно онда би и међународни актери имали мање разлога да изричу негативне критике. А управо те реакције ‘боле’, и управо оне доприносе негативном имиџу Србије.

** На листи Индекса слободе медија Репортера без граница, Србија је пала за 39 места од 2014. Зашто власт толико гуши слободне медије, с обзиром на то да је велика већина медија у Србији у њиховом власништву?*

– Професионални и слободни медији су предуслов слободног и развијеног друштва. Добра информисаност грађана је претпоставка озбиљне и квалитетне дебате. Уверена сам да ти медији имају још једну, у доба владавине какофоније полуистина и лажи на друштвеним мрежама и таблодима, веома значајну улогу: да објективним, зналачким извештавањем буду неопходан коректив манипулацији и 'идиотизацији' јавног простора. Урушавање професионалног и истинитог извештавања води уништавању здравља сваког друштва.

** Чини се да ЕУ затвара очи пред рушењем владавине права у Србији. Да ли се слажете с том оценом и како је уопште могуће да Србија иде ка ЕУ без слободних медија, владавине права и слобода...?*

– Не слажем се да ЕУ затвара очи пред било чим што је од кључног значаја за развој нашег друштва. Свако ко је заиста прочитао извештаје Европске комисије о Србији, нарочито последњих година, а пре свега о стању демократије и владавини права је могао да се увери у супротно. Да ли је ЕУ помагала и помаже Србију? Одговор је да треба погледати само улагања у наше здравствене капацитете и поставити себи питање шта би било с нама у протекла два месеца без тих неповратних средстава и повољних кредита? Ко нам је највише помогао 2014. да превазиђемо последице катастрофалних поплава? Да ли би та помоћ била много већа да смо се квалификовали за структурне фондове ЕУ, да смо искористили ако не своју предност из осамдесетих, онда чињеницу да смо од 2010. кандидати за чланство? Преспоро смо савладавали препреке ка чланству у ЕУ, превише често испуњавање европских стандарда у изградњи демократске и правне државе, али и борбу против корупције, оснаживање институција и заштиту људских права, усклађивање наше спољне и безбедносне политике с ЕУ доживљавамо као наметнуте обавезе, а не као сопствену потребу. А од евроскептики би коначно требало да добијемо одговор коју нам они алтернативу нуде уместо европске интеграције.

Подржала сам Вучића због избеглица, дијалога с Косовом...

** Није Вас одавно било у медијима. Део јавности тврди да сте се приклонили режиму*

Александра Вучића?

– Ја нисам Томислава Николића и Александра Вучића упоређивала с Черчиллом и де Голлом, али јесам јавно подржала Вучићеву реакцију на избеглички талас 2015. И даље мислим да је захваљујући тој реакцији Србија поступила хуманије него многе друге земље. Веома сам забринута да се ових дана такав приступ доводи у питање, а десни екстремисти шире мржњу према мигрантима. Подржала сам и позив на унутрашњи дијалог о односима с Косовом. Разговор представника цивилног друштва с председником у организацији Конвента за европске интеграције био је озбиљан помак, који се нажалост није наставио. Подржала сам иницијативу за економске сарадњу у региону, тзв. мали Шенген, што је учињено и на Самиту ЕУ у Загребу. А да ли је све ово супротно црно-белој оптици дела критичке јавности – вероватно јесте. Но, за више од 50 година свог ангажмана на јавној сцени нисам била „правоверна“ и немам намеру да у овим годинама постанем. Али управо због тог ангажмана, љубави за своју земљу и жеље да завидни демократски потенцијал Србије добије своје политичке представнике подсећам на мудре речи Десимира Тошића да у политици нема места за љубав и мржњу, већ само за рационално, одговорно просуђивање и понашање.

(Данас)